Джон Роналд Руел Толкін

Коваль із Великого Вутона

Переклад та примітки 2005 Остап Дзондза (bokambek@tlen.pl)

Було якось певне село, не дуже давно для того хто має довгу пам'ять, і не дуже далеко для того хто має довгі ноги. Вутон Великий звалося воно бо було більшим від Вутона Малого, яке знаходилося кілька миль углиб лісу; але не було воно дуже великим, хоча на той час процвітало, і добряча кількість людей мешкала в ньому, добрих, поганих, і змішаного типу як то завжди буває.

То було по-своєму знамените село, знане по всьому краєві через обдарованість своїх майстрів до розмаїтих ремесел, але понад усе через своє готування. Мало воно велику Кухню яка належала Раді Села, а Майстер Кухар був поважною особою. Кухаревий Будинок і Кухня примикали до Великої Залі, найбільшої та найстарішої споруди в тій місцині і теж найладнішої. Була вона збудована з доброго каменю і доброго дуба і була добре доглянутою, хоч і не була вже пофарбованою ані позолоченою як колись. У Залі селяни дотримували свої зустрічі і суперечки, і свої громадські святкування, і свої сімейні зібрання. Тож Кухареві була робота, прецінь до усіх тих нагод мав він зрихтувати належне їдження. Для фестивалів, що їх було багато в тракті року, їдження яке вважали належним, мало бути пишним і мало його бути багато.

Був у них один фестиваль, на який усі довго чекали, бо то був єдиний фестиваль, який дотримували в зимі. Він тривав протягом одного тижня, а в останній його день при заході сонця відбувалася забава звана Празником Добрих Дітей, куди небагатьох було запрошувано. Безсумнівно, декого вартого запрошення оминули, а декого не вартого запросили через помилку; бо так буває, хоч ті хто

влаштовує такі справи й намагаються бути ретельними. В кожнім випадку дитина мала нагоду потрапити на Празник-24 головно лиш при нагоді святкування своїх уродин, бо дотримували забаву тільки одного разу на 24 роки, і на неї запрошували тільки 24 дитини. На ту оказію Майстер Кухар мав дуже постаратися, і на додаток до багатьох інших файних страв звичаєм для нього було зготувати Великий Торт. Ім'я Кухара пам'ятали перш за все за досконалістю (чи навпаки) у зготуванні того торту, бо Майстер Кухар рідко чи ніколи не доживав на посаді достатньо довго аби зготувати ще один Великий Торт.

Щоправда, одного разу, діючий Майстер Кухар, на подив усіх, бо не траплялося того досі ніколи, раптово оголосив що потребував вакації; і пішов собі, ніхто не знав куди; а коли повернувся через кілька місяців то видавався досить зміненим. Він був до того добрим чоловіком, любив бачити як інші люди тішаться, але сам був серйозним, і маломовним. Тепер він був веселішим, і часто казав та робив несамовито сміховинні речі; а на забавах бувало сам співав радісні пісні, чого не очікували від Майстра Кухара. Також він привів із собою учня; і тим село було вражене.

Для Майстра Кухара не було вражаючим мати собі учня. Було то звичним. Майстер обирав когось як наставав час, і навчав його усьому що міг; і в міру того як обидвоє росли у віці, учень переймав більшу частку важливої роботи, щоб як Майстер вмре чи піде на пенсію, бути на місці, отримати посаду і стати наступним Майстром Кухарем. Але Майстер про якого йде мова, ніколи ще не обирав учня. Він завжди мовив: "ще є досить часу", або "Я маю очі відкриті і виберу когось щойно знайду хто мені підходить." Але тепер він привів із собою простого хлопаку, і не з їхнього села. Він був компромісніший за парубків з Вутона, і бистріший за них, делікатний і дуже ґречний, але абсурдно молодий на ту роботу, ледве мав тринадцять років як на свій вигляд. Тимнеменш, обирати собі учня було справою Майстра Кухара, і ніхто не мав права втручатися в то; а отже той хлопака залишився і замешкав у Кухаревім Будинку аж доки не виріс і не знайшов собі власне помешкання. Люди згодом звикли бачити його поблизу, і він знайшов

собі кількох друзів. Вони і Кухар звали його Альфом, але для всіх інших він був просто Учень.

Наступна несподіванка прийшла тільки три роки потому. Одного весняного ранку Майстер Кухар зняв свій високий білий капелюх, згорнув свої чистенькі фартухи, повісив свій білий плащ, взяв здоровий патик із ясеню, і торбинку, і вирушив в дорогу. Він попрощався з учнем. Нікого більше поблизу не було.

"Бувай, наразі, Альфе," він сказав. "Я полишаю тебе керувати тут усім, наскільки ти справишся, а ти завше справовувався дуже добре. Я очікую що все буде добре. Якщо ми ще колись зустрінемося, сподіваюся ти мені тоді розкажеш як у тебе вийшло. Скажи їм що я відбув на ще одну вакацію, але на той раз я вже не повернуся."

У селі був добрячий переполох коли Учень переказав ту звістку людям які прийшли до Кухні. "Таке зробити!" казали вони. "І без попередження чи там "Бувайте!" Як нам тепер собі дати раду без Майстра Кухара? Він нікого не лишив на своє місце." У всіх їхніх обговореннях ніхто ніколи не думав зробити молодого Учня Кухарем. Він виріс і став трохи вищим але далі виглядав як хлопець, і прослужив тільки три роки.

Врешті через брак ліпшої кандидатури вони призначили Майстром Кухарем одного чоловіка з села, який вмів готувати досить добре, до певної міри. Коли він був молодшим, він допомагав Майстрові коли було багато роботи, але Майстер ніколи не виробив симпатії до нього, і не взяв би його за учня. Тепер вуйко той був солідним чоловіком з жінкою й дітьми, і акуратно поводився з грошима. "У всякому випадку він не поїде собі геть, не повідомивши нас," вони казали, "і най ліпше будем мати поганого кухара ніж ніякого. Сім років лишається до наступного Великого Торту, і на той час він певно вже буде вміти його зготувати."

Ноукс, бо так його звали, був вельми втішений тим поворотом подій. Він завжди бажав бути Майстром Кухарем, і ніколи не сумнівався що зможе собі дати раду. Часами, коли він залишався сам у кухні, він бувало одягав високий білий капелюх, і споглядав себе у виполіруваній сковорідці, і говорив: "Як життя, Майстре. Той капелюх вам пасує люкс, як на вас роблений. Маю надію справи ваші йтимуть файно."

Справи йшли досить файно; бо спершу Ноукс старався як міг, і мав Учня до помочі. Направду він навчився багато від нього, підглядуючи за ним, хоч того Ноукс ніколи не визнавав. Але ось надходив час на Празник-24, і Ноукс мав собі думати про готування Великого Торту. В душі він хвилювався з того, бо хоча після семирічних вправлянь йому вдавалося зготувати терпимі пляцки і тістечка для звичних нагод, він знав що його Великий Торт напружено очікують, і що має він задовільнити строгих критиків. Не тільки дітей. Менший за розміром торт із тих самих складників і тієї самої випічки треба було теж спекти для тих хто помагав готувати забаву. Також, очікували що Великий Торт має мати щось новотвірне та несподіване в собі, що він не може бути простим повторенням попереднього.

Його головний намір полягав у тому що торт має бути солодким та пишним; і він вирішив що слід його цілковито покрити цукровою глазурою (яку Учень вмів добре приготувати). "То зробить торт слічним і феїсто-чарівним," думав він. Феї та цукорки то були дві речі з його бідних знань про смаки дітей. Феї він вважав не вписувалися в певні рамки; але до цукорок він далі мав пасію. "Ах! Феїсто-чарівно," мовив він, "то дає мені одну ідею."; і так йому прийшло до голови що він може увіткнути маленьку лялю на верхівку посередині Торту, зодягнену у все біле, в руці вона буде тримати чарівну паличку з блискітковою зірочкою на кінчику, і ще буде напис КОРОЛЕВА ФЕЄКРАЮ рожевою глазурою довкола її ніг.

Але коли він почав готувати складники для тортоготування, він виявив що має тільки слабенькі спомини про те, що має міститися в_с_е_р_е_д_и_н_і Великого Торту; тож він заглянув до деяких старих

рецептових книг що їх залишили по собі попередні кухарі. Вони були затяжкі для нього, навіть якщо йому вдавалося розібрати писанину, бо згадувалося там про багато речей про які він ніколи не чув, а деякі він вважав що забув і тепер не було часу їх дістати; але він подумав що може скористатися кількома прянощами, про які писала книжка. Він пошкрабав голову і згадав старе чорне пуделко з кількома різними секціями в яких останній Кухар якось тримав прянощі та інші штучки для особливих тортів. Він не заглядав туди відколи перейняв посаду але пошукавши, знайшов пуделко на високій поличці у схроні.

Він зняв пуделко з полички і здмухав порохи з накривки; але коли відкрив то виявив що всередині залишилося дуже мало прянощів, а ті що були ті були висохлі та заплiснявілі. Але в одній із секцій, в кутику лежала маленька зіронька, заледве така як наші шестипенси (^1) за розміром, чорної барви, ніби зроблена зі срібла, але потьмяніла. "Але кумедна!" сказав він, розглядаючи її до світла.

"Н, вона не кумедна!" сказав голос позаду, так раптово що Ноукс аж підстрибнув. То був голос Учня, і він ще ніколи не говорив до Майстра таким тоном. Направду він рідко коли говорив до Ноукса взагалі якщо тільки той не звертався до нього першим. Юнак як має бути, досить пристойний на свій вік; най він буде вправний з глазурою але йому ще багато слід вчитися: то була думка Ноукса.

"Що ти хочеш сказати, юначе?" мовив він, не вельми задоволений. "Якщо вона не кумедна то яка вона?"

"Вона є _ф_а_й_н_а_," мовив Учень. "Походить з Феєкраю."

Тоді Кухар засміявся. "Добре; най буде," сказав він. "Означає майже то саме; але називай то так коли маєш бажання. Колись ти виростеш. Тепер можеш далі братися ща виколупування кісточок із родзинок. Якщо попадуться якісь феїсто-витончені, скажеш мені."

"Що ви збираєтеся робити з зіркою, Майстре?" сказав Учень.

"Покладу її в Торт, зрозуміло," сказав Кухар. "Власне те, що треба, тим більше вона феїсто-чарівна," загигикав він. "Думаю ти сам був на дитячих забавах, і не так давно; там до суміші встромляють маленькі забавунці, і монетки, і всяке інше. Менше з тим, ми спробуємо то в цьому селі: воно розважає дітей."

"Але то не є забавунця, Майстре, то є променистa зірка," сказав Учень.

"Ти вже то казав," перервав його Кухар. "Дуже добре, я скажу дітям. То їх розсмішить."

"Я не думаю що їх розсмішить, Майстре," сказав Учень. "Але то правильна ідея, цілком правильна."

"Ти мені кажеш?" мовив Ноукс.

У свій час Торт був зготований і спечений і покритий глазурою, здебільшого руками Учня. "Оскільки ти налаштований на фей, я дам тобі зробити Королеву Феєкраю," Ноукс сказав йому.

"Дуже добре, Майстре," він відповів. "Я зроблю то якщо ви є надто зайняті. Але то була ваша ідея ане моя."

"В тому місці моя робота мати ідеї, ане твоя," сказав Ноукс.

На Празнику Торт стояв посередині довгого стола, в центрі кола двадцяти чотирьох червоних свічок. Його вершечок був у кшталті малої білої гори, по боках якої росли деревцята, виблискуючи ніби вкриті морозцем; а на щиті гірки дрібонька мала фіґурка стояла на одній нозі як снігуронька в танці, і мала в руці мацьопну чарівну паличку з льоду який розсіював іскорки світла.

Діти споглядали то з широко відкритими очима, і одна чи дві дитини заплескали в долоні, вигукуючи: "Чи ж то не є файне і не феїсто-чарівне!" То втішило Кухара але учень виглядав невдоволено. Вони обоє були присутні: Майстер мав розрізати Торт коли настане час, а учень мав йому нагострити ножа.

Врешті Кухар взяв до рук ножа і приступив до столу. "Маю вам сказати, мої файні," мовив він, "що всередині тої чудової глазурі є торт приготований з багатьох смачних речей до їдження; але також до них домішані є багато інших маленьких гарненьких штучок, забавунці, і монетки і чого там тільки нема, і мені казали що то є на щастя віднайти у своєму шматочку якусь із них. Їх є в торті двадцять чотири, то значить має бути по одній для кожного з вас, якщо Королева Фея вчинить по чесному. Але не завжди вона так чинить: бо то хитре мале створіння. Спитайте пана Учня." Учень повернув голову і уважно вивчив лиця дітей.

"Нє! Я забув," сказав Кухар. "Їх є двадцять-п'ять цього вечора. Є теж мала срібна зіронька, особлива і маґічна, якось так пан Учень каже. То вважайте! Бо як зламаєте собі об неї якийсь зі своїх гарних передніх зубчиків, то вам зіронька його не відремонтує. Але я вважаю що то є все одно особлива вдача віднайти її.

То був добрий торт, і ніхто не прискіпився ні до чого, крім того що мав він розмір не більший ніж було потрібно. Коли його розрізали на кавалки, то кожній дитині випало по шматку, але понадто нічого не зосталося: добавки не було. Шматки торту скоро зникнули і час від часу забавунця чи монетка віднаходилися. Дехто знайшов одну, дехто дві, а дехто жодної; бо кожен мав свою удачу, чи була там ляля з чарівною паличкою на торті чи не було її. Але коли торт був з'їджений, не виявилося ані сліду якоїсь маґічної зіроньки.

"Най Бог боронить!" мовив Кухар. "Значить вона була зроблена не зі срібла; мабуть вона розтанула. Чи може пан Учень мав рацію і вона була направду маґічною, і ось щойно зникнула і повернулася до Феєкраю. Недобре так жартувати, але недобре." Він подивився на Учня зі

скривленою посмішкою, а Учень глянув на нього своїми чорними очима і зовсім без посмішки.

Все одно, срібна зіронька була направду феїстою зіркою: Учень не робив помилок на той рахунок. Сталося так що один із хлопчиків на Празнику проковтнув її навіть не помітивши того, хоча знайшов був у своєму шматочку срібну монетку і дав її Нелі, дівчинці яка стояла поруч із ним: вона виглядала такою розчарованою, не знайшовши в своєму шматочку нічого такого цікавинного. Він часом задавав собі питання що таки трапилося з зіронькою, не знаючи що вона залишилася з ним, заховалась кудись де її не було відчутно; бо такий мала вона намір. В тім місці чекала вона довгий час, аж настала пора.

Празник був у середзимі, але тепер був Червень, і ніч зовсім не була темною. Хлопець встав перед світанком, бо не хотів спати: наставали його десяті уродини. Він виглянув у вікно, і світ видавався тихим і очікуючим. Подув маленький бриз, прохолодний і пахучий, прошурхавши дерева що прокидалися. Потім наступив світанок, і вдалині він почув початок світанкової пісні птахів, звук якої наростав, наближаючись до нього, аж доки не ринула до нього, заповнюючи усю землю довкола будинку, і пішла далі як хвиля музики на захід, а сонце тим часом здіймалося понад краєчком світу.

"То мені нагадує про Феєкрай," почув він свій власний голос; "але у Феєкраї люди теж співають." Тоді він почав співати, високо та чисто, дивними словами які він видавалося знав напам'ять; і в той момент зіронька випала йому з рота і він злапав її розкритою долонею. Вона була яскраво срібною тепер, виблискуючи в сонячному світлі; але дрижала і трохи піднялася догори, ніби збираючись полетіти геть. Не дуже думаючи, він плеснув своєю долонею об голову, і так зіронька зосталася посередині чола, і він носив її потім багато років.

Мало людей у селі помітили це хоча вона не була невидимою для уважного ока; але вона стала частиною його обличчя, і звично взагалі не сяяла. Трошки з її світла перейшло його очам; і його голосу, який став

гарним відколи до нього прийшла зіронька, і ставав ще гарнішим в міру того як він зростав. Людям подобалося як він говорив, навіть якщо було то попросту "Доброго ранку".

Він став добре відомим у своїй країні, не лише у своєму селі, але й у багатьох інших довкруги, за свою майстерність. Його батько був ковалем, і він продовжив його справу і вдосконалив батькове ремесло. Ковальчук було його ім'я поки батько був при житті, а далі просто Коваль. Бо на той час він вже був найліпшим ковалем між Далеким Істоном та Західлісом, і вмів робити речі кожного кшталту у своїй кузні. Більшість із них, звичайно, були прості та практичні, до вжитку на щодень: знаряддя для ферми, інструменти для столярів, приладдя кухонне, баняки і сковорідки, решітки і петлі і завіси на двері, гаки для вішання сковорідок, андірони, підкови і подібні речі. Вони були міцні і служили довго, але мали теж у собі певну витонченість, будучи зразком гарної форми, приємні до тримання в руках і до споглядання.

Але деякі речі він, як мав час, робив для насолоди; і вони були красиві, бо ж умів він вкласти залізо у прекрасні форми які виглядали такими легкими та делікатними як прикраса листків і цвіт чи, видавалося, навіть більше. Мало хто міг пройти повз браму чи ґратки його виробництва, не перестаючи подивовуватися ними; ніхто теж не міг пройти крізь них коли вони були замкнені. Він співав коли виготовляв речі такого типу; і коли Коваль починав співати, то ті хто були неподалік спиняли свою працю і приходили до кузні послухати його.

Ото було все що більшість людей знали про нього. Того було направду досить і більше ніж досягнули інші чоловіки та жінки у тому селі, навіть ті що були майстерні та працьовиті. Але йому належало дізнатися більше. Бо Коваль познайомився з Феєкраєм, і деякі його реґіони він знав як і кожен смертний міг їх знати; хоча з того часу надто багато стало бути такими як Ноукс, він говорив про це мало з ким опріч своєї дружини та дітей. Його дружиною була Неля, котрій він тоді дав срібну монетку, а донькою була Наня, а сина звали Нед Ковальчук. Він

них то все рівно не можна було приховати, бо часом бачили вони як зіронька сяяла у нього на чолі, коли він приходив додому з тих довгих своїх довгих спацерів, на які він вибирався наодинці вечорами, чи коли повертався з мандрівки.

Час від часу він покидав домівку, деколи пішки, деколи верхи, і взагалі вважалося що то він по справах бізнесових, і часом так і було, а часом ні. У всякому випадку не по замовлення і не для купівлі сирого заліза, деревного вугілля, чи іншого провіянту, хоча він ставився до таких речей дбайливо і знав як чесно перетворити пенні у двопенс, як каже прислів'я. Але мав він справи свого роду у Феєкраї, і там його радо вітали; бо зіронька ясно сяяла у нього на лобі і був він настільки в безпеці наскільки міг бути смертний у тій небезпеконосній країні. Менші Зла сторонилися зіроньки, а від Більших Зол був він захищений.

За то він був вдячний, бо скоро помудрішав і зрозумів що до див Феєкраю не можна підступитися без небезпеки, і що багатьом Злам не можна кидати виклик, не маючи на озброєнні сил настільки величних що жоден смертний не здолає ними послугуватися. Він залишився вченим і дослідником, не воїном; і хоча з часом він би міг зкувати зброю що в його власному світі могла би мати досить сили аби стати предметом великих оповідей і вартувала би королівської суми грошей, він знав що у Феєкраї вона мало би важила. Тож із-поміж багатьох речей які він зробив, тепер не пам'ятається щоби коли-небудь він зробив меча чи списа чи вістря стріли.

У Феєкраї спершу він головним чином тихо гуляв між дрібного люду і делікатних створінь у лісах і лугах ясних долин, і біля яскравих вод у яких ночами дивні зірки сяяли а при заході сонця віддзеркалювалися блискучі щити далеких гір. Деякі зі своїх коротших відвідин він проводив споглядаючи лише одне дерево чи одну квітку; але пізніше у довших мандрівках він побачив речі красиві і теж страшні які він не міг чітко пригадати ані теж переповісти друзям, хоча й знав що вони знаходилися глибоко в його серці. Але деякі речі він таки не забув і вони

залишилися в нього в голові як дива та таємниці котрі він часто викликав у пам'яті.

Коли він вперше почав спацерувати без провідника то думав що відкриє далекі межі землі; але високі гори стали йому на дорозі і обходячи їх довгими дорогами він досяг нарешті пустинного берегу. Він стояв над Морем Безвітрового Шторму де блакитні хвилі, як зодягнені у снігову одежу пагорби, викочувалися тихо з Несвітла на довге прибережжя, приносячи на собі білі кораблі які поверталися з битв на Темних Походах про які людям не було нічого відомо. Він бачив як великий корабель високо підкинуло над сушею, а піниста вода беззвучно відступила від нього назад до моря. Одинадцять мореплавів були високі і страшні; їхні мечі сяяли, їхні списи яскравіли на сонці, ав їхніх очах було пронизливе світло. Раптом вони підняли голоси у пісні тріюмфу, і тут його серце пройняв страх, і він впав обличчям донизу, і вони переступили через нього і помандрували далі відлуннистими пагорбами.

Надалі він не ходив більше до того прибережжя, переконаний що знаходиться на острівному королівстві, яке оточене Морем, і звернув свою увагу на гори, забажавши сягнути серця королівства. В одній із тих мандрівок на нього зрушився сірий туман і він залишався довгий час у непевності аж доки туман не відкотився геть і він виявив що знаходиться на широкій рівнині. Ген далеко був великий пагорб тіні, а з тієї тіні, котра була корінням, виросло Дерево Короля, і воно розгорталося у небо, і сяяло як сонце опівдні; і відразу вродило незліченну кількість квітів та плодів, і жоден із них не був подібний на інший що проростав на тім дереві.

Він ніколи більше не бачив того дерева, хоча часто шукав його. На одній із таких мандрівок, сходячи на Зовнішні Гори, він потрапив на вглиблену між ними долину, на дні якої лежало озеро, спокійне і без жодної зморшки хоча вітерець хвилював ліси які лежали довкола нього. Світло у тій долині було як червоний схід сонця, але йшло з озера. З похилої скелі котра нависала над озером він подивився вниз і йому

здавалося що він може прогледіти до незміримої глибини; і там він побачив дивні кшталти полум'я яке вигиналося і розгалужувалося і коливалося як здоровенні водорості у морському жолобі, а червоногарячі створіння ходили між ними туди-сюди. Сповнений подиву, він підійшов до краю водної поверхні та торкнувся ногою, але то виявилася не вода: було то щось твердіше за камінь і блискучіше за шкло. Він ступив на поверхню ногою і з гупотом упав, і дзвінкий гул пройшовся озером та відлуннився біля його берегів.

Вмить вітерець виріс у дикий Вітер, заревів як здорова звірина, і підніс його і потримав у повітрі над берегом, і поніс його далі по схилах, з круговертями і падіннями як мертвого листка. Він вхопив руками стовбур молодої берези і вціпився її, а Вітер люто боровся з ним, намагаючись відірвати його, але берізку пригнуло додолу сильним поривом вітру, і вона заховала його у своїх гіллях. Коли Вітер врешті минув, він встав на ноги і побачив що берізка була оголена. З неї був обірваний кожен листок, і вона плакала, і сльози текли з її гілок як дощ. Він поклав свої руки на її білу кору, мовлячи "Благословенна будь, берізко! Що можу я зробити щоби відшкодувати збитки чи принести подяку?" Він почув як відповідь деревця прийшла крізь його руку: "Нічого," сказало воно. "Йди звідси геть! Вітер за тобою полює. Тобі тут не місце. Йди геть і ніколи не повертайся!"

Вибираючись із тої долини, він відчув як сльози берізки точилися вниз по його обличчю і відчув їхній згірклений смак на своїх губах. Його серце проймалося сумом коли він ішов своєю довгою дорогою, і певний час він узагалі не ходив до Феєкраю. Але він не міг його покинути, і по поверненні додому він відчув ще сильніше бажання помандрувати углиб землі.

Врешті він віднайшов дорогу крізь Зовнішні Гори, і пішов нею аж доки не дійшов до Внутрішніх Гір, і були ті гори високі і доземні і страшливі. А все ж урешті він віднайшов прохід яким він міг зійти на них, і одного дня зібравши хоробрість він пройшов вузькою прощелиною і глянув униз на Долину Завшерання (хоч він ще не знав її назви),

зеленява якої перевершує зеленяву лугів Зовнішнього Феєкраю так як ті перевершують зеленяву наших лугів коли у нас весна. Там повітря таке прозоре що неозброєним оком можна роздивитися червоні язички птахів коли вони співають біля іншого краю долини, хоча вона дуже широка і пташки за розміром не більші за жайворонків.

На внутрішній стороні г*о*ри опустилися довгими схилами заповненими звуком булькаючих водоспадів, і у великім зачаруванні він додав темпу. Коли він ступив ногою на Низовину, то почув спів одинадцяти голосів, а на галявині біля річки з'яскравленої лілiями він натрапив на дівчат, яких було багато і всі танцювали. Їхня швидкість і ґрація, і постійна зміна манери їхніх рухів зачарувала його, і він ступив уперед до їхнього кола. Тоді раптово вони застигли і молода дівчина з розвіваним волоссям, одягнута в спідницю-шотландку, вийшла з гурту аби зустріти його.

Вона сміючись мовила до нього: "Ти стаєш хоробрим, Зорелобе, чи не так? Чи ж ти не боїшся щ*о* скаже Королева, коли дізнається про це? Хіба що може маєш від неї дозвіл." Він завстидався, бо усвідомив щось, і зрозумів що вона прочитала його думки: він думав що зіронька у нього на лобі була пропуском усюди куди він бажав потрапити; але тепер він зрозумів що то було не зовсім так. Але вона засміялася і мовила знову: "Ходи! Як ти вже тут, то мусиш затанцювати зі мною"; і взяла його за руку і повела його в коло.

Там вони танцювали разом, і певний час він знав що то значить мати проворність і силу і радісність акомпаніювати їй. Певний час. Але минуло, як йому здалося, лише трошки часу, аж вони знову спинилися, і вона нахилилася і підняла білу квітку з-під своїх ніг, і увіткнула собі її у волосся. "Прощавай тепер!" мовила вона. "Може ще якось зустрінемося, з дозволу Королеви."

Повернувшись додому, він не пам'ятав частини своєї подорожі від моменту тої зустрічі, аж до часу коли він опам'ятався і побачив що їде верхи по дорогах своєї країни; і в деяких селах люди вилуплювалися на

нього у подивуванні та проводили його поглядом аж доки він не виїжджав поза межі їхньої видимости. Коли він під'їхав до свого будинку, його донечка вибігла і привітала його із захватом — бо він повернувся скоріше ніж вона очікувала, але не надто скоро для тих хто на нього чекав. "Татку!" вигукнула вона. "Де ти був? Твоя зіронька яскраво сяє!"

Коли він переступив поріг, зіронька потьмяніла знову; але Неля взяла його за руку і провела до порогу, і там повернулася лицем і подивилася на нього. "Чоловіче Дорогий," мовила вона, "де ти був і що ти бачив? У тебе у волоссі квітка." Вона витягнула її делікатно у нього з волосся, і поклала собі на долоню. Квітка виглядала так, ніби знаходилася на великій віддалі, а однак була тут, а від світла квітки різні предмети кидали тіні на стіни покою, бо вже був вечір і темнішало. Тінь чоловіка насувалася на неї і його велика голова нахилилася над нею. "Ти виглядаєш як велетень, Тату," мовив його син, який дотихчасово мовчав.

Квітка не зів'янула ані не потьмяніла; і вони оберігали її як таємницю і як скарб. Коваль змайстрував малу скриньку що замикалася на ключик, і туди поклали квітку, і передавалася вона з покоління в покоління в його родині; і ті хто отримували у спадок ключик, бувало, часом відкривали скриньку і довго споглядали Живу Квітку, аж доки скринька не замикалася сама: бо час коли вона мала замкнутися від них не залежав.

Час не стояв на місці у селі. Багатьох людей нестало. На тому Празнику Дітей на якому він отримав зіроньку, Ковалеві навіть ще не було десяти років. Згодом прийшов ще один Празник-24, і на той час Альф став Майстром Кухарем і обрав нового учня, Гарпера. Ще через дванадцять років Коваль повернувся додому з Живою Квіткою; і ось тої зими чекали на ще один Дитячий Празник-24. одного дня того року Коваль блукав лісами Зовнішнього Феєкраю, і була осінь. Золотисті листки були на гіллях а червоні листки лежали на землі. Позаду нього

почулися кроки, але він не звернув на них уваги, бо був занурений у свої думки.

Під час того візиту він отримав прохання прибути і пройшов довгий шлях. Шлях видавався йому довшим ніж будь-який із пройдених ним до того. Його провели і охороняли, але він слабо запам'ятав дороги якими йшов; бо часто був осліплюваний туманом чи тінню, аж доки не дійшов урешті до місця на високості під нічним небом незліченних зірок. Там його представили самій Королеві. Вона не носила корони і не мала престолу. Вона була там у своїй величі та славі, і довкола неї стояло її численне воїнство, яке виблискувало та іскрилося як зорі нагорі; але Королева була вищою ніж вістря їхніх здоровенних списів, а над її головою палало біле полум'я. Вона знаком наказала йому наблизитися, і з тремтінням він ступив уперед. Почувся високий і чистий звук труби і диви! Вони залишилися наодинці.

Він стояв перед нею і не клякнув шанобливо як належиться, бо був перейнятий страхом і відчував що в його низькому становищі будь жести були би даремні. Врешті він глянув догори і побачив її лице і її очі що нахилилися серйозно над ним; і він був стурбований і подивований, бо в той момент упізнав її: то була світловолоса дівчина із Зеленої Низовини, та танцівниця що під її ногами розцвітали квіти. Вона засміялася, побачивши що він пригадав собі, і потягнулася до нього: і вони довгий час собі розмовляли, здебільшого без слів, і він навчився багато чому з її думок; дещо принесло йому радість, дещо сповнило його смутком. Тоді він повернувся думками, прослідковуючи дотихчасовий хід свого життя, аж доки не дійшов до дня Празника Дітей і приходу зіроньки, і раптом він знову побачив малу танцюючу фіґурку з чарівною паличкою і привстиджений опустив очі перед красою Королеви.

Але вона засміялася знову так само як сміялася була тоді в долині Завшерання. "Не сумуй за мною, Зорелобе," мовила вона. "І не дуже соромся теж свого народу. Може ліпше маленька лялечка, ніж взагалі нічого не мати на пам'ять про Феєкрай. Для когось то була просто

нагода побачити. Для когось іншого то був спогад. Спогад, який був з тобою весь час із того дня коли ти в глибині душі забажав побачити мене, і от я здійснила твоє бажання. Але більше я не можу тобі дати. Тепер на прощання я зроблю тебе своїм посланцем. Якщо зустрінеш Короля, то скажи йому наступне: "Час прийшов. Нехай він обере."

"Але моя Пані Феєкраю," промовив він запинаючись, "але де є Король?" Зорелоб задавав то питання багато разів мешканцям Феєкраю, і всі вони відповідали однаково: "Він нам не сказав де він є."

А Королева відповіла: "Якщо він не сказав тобі, Зорелобе, тоді і я не можу тобі сказати. Але він часто вирушає у мандри і його можна здибати в незвичайних місцях. Тепер клякни перед своєю Королевою."

Тоді він клякнув, і вона нахилилася і поклала свою руку йому на голову, і великий спокій найшов на нього: і йому здалося що він одночасно є і у Світі, і у Феєкраї, і теж десь поза межами обидвох, звідки їх обзирає, тож він відчував одночасно тяжку втрату чогось, володіння чимось, і спокій. Коли по хвилині той спокій відійшов, він підняв голову і встав на ноги. Світало, але ще були видні бліді зірки, а Королева зникла. Десь у далині він почув відлуння труби з гір. Високе поле де він стояв, було тихе та порожнє; і він знав що той шлях тепер вів назад до відчуття тяжкої втрати.

То місце зустрічі тепер було далеко позаду, і от він був тут, прогулюючись поміж опалого листя, розмірковуючи над усім що він був побачив і чого навчився. Звуки кроків наближалися. Тоді раптово голос звідкись збоку мовив: "Нам з тобою може по дорозі, Зорелобе?"

Він здригнувся і вийшов зі своїх думок, і побачив чоловіка біля себе. Чоловік був високий, і йшов бадьоро та швидко; зодягнений був з ніг до голови у все темнозелене і мав на собі каптур, який частково затінював його лице. Коваль був заскочений, прецінь тільки нарід Феєкраю називав його "Зорелоб," але він не міг пригадати що б коли-небудь

раніше бачив того чоловіка; і тимнеменш він мав тривожно-схвильоване відчуття що звідкись-таки він мав би його знати. "А куди твоя дорога веде?" запитав він.

"Я зараз прямую назад до твого села," відповів чоловік, "і сподіваюся що ти теж повертаєшся."

"Так, ти правий," сказав коваль. "Давай пройдемося разом. Але щойно мені дещо прийшло до голови. Перш ніж я зібрався був у свою додомашню мандрівку, Велика Пані дала мені звістку, яку маю переказати, але ми скоро покинемо межі Феєкраю, і я не думаю що коли-небудь повернуся сюди. А ти?"

"Так, я повернуся. Можеш передати звістку через мене."

"Але звістка призначена для Короля. Чи знаєш ти де шукати його?"

"Знаю. Яка є звістка?"

"Пані просто просила переказати йому: Ч_а_с н_а_с_т_а_в. Н_е_х_а_й в_і_н в_и_б_е_р_е."

"Розумію. Далі не турбуйся тим."

Вони покрокували далі посеред тиші, яка порушувалася тільки хрускотінням листків під їхніми ногами; але пройшовши кілька миль, коли вони ще були в межах Феєкраю, чоловік спинився. Повернувшись обличчям до коваля, він скинув каптур. Тоді коваль впізнав його. То був Альф Учень, як коваль і надалі називав його подумки, кожен раз пригадуючи той день, коли юний Альф стояв був у Залі, тримаючи блискучий ніж для розрізання Торту, а його очі сяяли у свічковому світлі. Він мусів би бути на цей час вже старшим чоловіком, бо він був Майстром Кухарем протягом багатьох років; але тут, стоячи під склепінням Зовнішнього Лісу, він виглядав як підмайстер тогочасній,

хоча майстерніший: на його обличчі не було ані сивинки, ані зморшки, а очі його сяяли так, ніби віддзеркалювали світло.

"Я хотів би поговорити з тобою, Ковалю Ковальчук, перш ніж ми повернемося в твою країну," мовив він. Коваль здивувався, бо сам нераз хотів стати до розмови з Альфом, але жодного разу не наважився. Альф завжди був ввічливо вітав його і дивився на нього дружніми очима, але очевидно уникав розмови з ним на самоті. Він тепер дивився на коваля дружніми очима; але підняв свою руку і вказівним пальцем торкнувся зірки на ковалевому чолі. Блиск зник із Альфових очей і коваль здогадався що той блиск то було відображене сяяння зірки, яка досі яскраво сяяла, але тепер потьмяніла. Він був здивований і обурено відсахнувся.

"Чи не вважаєш ти, Майстре Коваль," запитав Альф, "що настав час тобі віддати цю річ?"

"А яке тобі діло, Майстре Кухар?" відповів він. "І чого б то раптом я мав тобі віддавати її? Хіба вона не є моя? Вона дісталася мені, і хіба ж то не вільно є людині тримати в себе речі, які до неї потрапляють, принаймні на згадку?"

"Лише деякі речі. Ті, які є подарунками і які отримуємо на спомин про щось, ті можемо тримати. Але речі іншого роду отримуємо не назавсе. Людина не може володіти ними вічно, чи берегти як спадковий скарб. Ті речі людині є позиченими. Тобі можливо не спадало на думку що комусь іншому може бути потрібна ця річ. Але так воно є. Час притискає. "

Тоді коваль стурбувався, бо він був чоловік щедрий, і пам'ятав із вдячністю все що йому та зіронька в житті принесла. "Що ж тоді маю робити?" запитав він. "Чи маю віддати її одному з Великих у Феєкраї? Чи маю віднести її Королю?" І коли він запитував це вголос, надія проросла

в його серці, що в разі такого доручення у нього буде привід ще раз відвідати Феєкрай.

"Ти можеш віддати її мені," мовив Альф, "але тобі, можливо, буде дуже важко то зробити. Чи прослідуєш за мною до моєї кімнати-сховку аби покласти її назад до того самого пуделка в яке колись твій дідо поклав її?"

"Я не знав про це," сказав коваль.

"Ніхто не знав про це крім мене. Лише я був тоді разом із ним."

"Тоді я припускаю що ти знав як він прийшов сюди за зіркою, і чому він поклав її до пуделка?"

"Він приніс її з Феєкраю: то зрозуміло без питань," відповів Альф. "Він залишив її тут, сподіваючись що вона перейде тобі, його єдиному внукові. Тож він сказав мені, бо вважав що я би зміг це влаштувати. То був тато твоєї мами. Я не знаю чи багато вона тобі про нього розповідала, якщо взагалі мала що розповідати. Він називався Вершник, і був великим мандрівником: він багато чого побачив і багато чого вмів робити ще до того як став Майстром Кухарем. Але він пішов був коли тобі було ще тільки два роки — і вони не змогли знайти йому ліпшої заміни ніж Ноукса, того бідаку. І все ж, як ми очікували, я став Майстром вчасно. Цього року я зроблю ще один Великий Торт: буду, наскільки мені відомо, першим Кухарем який за своє життя зробить другий торт. Я хочу вкласти в нього зіроньку."

"Но то добре, я тобі її віддам," мовив коваль. Він глянув на Альфа, ніби намагаючись прочитати його думку. "Чи знаєш ти, хто знайде її?" "Що тобі до того, Майстре Коваль?" "Мені хотілося би знати, якщо ти знаєш це, Майстре Кухар. Можливо, мені було би легше розлучитися з річчю, яка є настільки дорога мені. Дитина моєї доньки є ще надто маленька."

"Можливо було би, можливо ні. Побачимо," мовив Альф.

Жоден з них більше нічого не промовив, і вони пішли далі своєю дорогою, аж доки не вийшли з Феєкраю і нарешті повернулися до села. Тоді вони попрямували до Залі; і в той час дня у світі сходило сонце і вікна світили червоним світлом. Золочені різьби на Великих Дверях жевріли світлом, а дивні обличчя різних кольорів дивилися вниз із водостічних рур під дахом. Не так давно до того Заля була поновно зашклена і перефарбована, і стосовно тої справи у Раді було багато дискусій. Декому новий дизайн не подобався і вони назвали його "модняцьким," але інші, більш знаючі, знали що то було повернення до старого звичаю. І все ж, оскільки вся та справа нікому не коштувала ані пенні і Майстер Кухар мусів був сам за все заплатити, йому дозволили зробити все по своєму. Але коваль не бачив залю в такому світлі дотихчасово, і споглядав її, замиловано, геть забувши про своє доручення.

Він відчув чийсь дотик на своїй руці, і Альф повів його довкола до маленьких дверей позаду будівлі. Він відкрив їх і повів коваля по темнім коридорі до кімнати-сховку. Там він запалив високу свічку, і відімкнувши шафу він зняв з полички чорне пуделко. Воно тепер було виполіроване і прикрашене срібними завиванками.

Він зняв з пуделка накривку і показав його ковалю. Одна маленька секція була порожня; інші були тепер наповнені спеціями, свіжими, з пікантно-пронизливим запахом, так що ковалеві очі почали сльозитися. Він взяв собі рукою за чоло, і зірка легко відломилася; але він відчув різкий укол болі, і сльози потекли йому по обличчі. І зоч зірка знову ясно сяяла, лежачи йому на долоні, він не міг її роздивитися, бачив тільки замацькану сліпучу пляму світла, яка здавалася далекою-далекою.

"Мусиш ти її туди покласти," мовив він. "Бо я добре не бачу на очі." Він простягнув свою руку, і Альф взяв у нього зірку, і поклав її на місце, і вона згаснула.

Коваль безжодногослівно обернувся і навпомацки попрямував до дверей. На порозі при виході він відчув що його зір прояснів. Був вечір і Вечорова Зоря сяяла в освітленім небі, близенько біля Місяця. На хвильку спинившись, аби поспостерігати за їхньою красою, він відчув руку на своєму плечі і обернувся.

"Ти добровільно віддав мені зірку," мовив Альф. "І якщо й надалі хочеш знати якій дитині вона попадеться, я тобі розповім."

"Направду, хочу."

"Вона попадеться тій дитині, яку ти призначиш."

Коваль був ошелешений і спочатку не відповів. "Ну," сказав він, вагаючись, "Цікаво що ти скажеш на мій вибір. Напевно ти маєш мало причин любити ім'я Ноукс, але, ну, його маленький правнук, Ноукс із Крайміста, Тім, має прибути на Празник. Ноукс з Крайміста є зовсім інакший."

"Я то спостеріг," сказав Альф. "В нього мудра мама."

"Так, сестра моєї Нелі. Але, тут мова не тільки про родинні зв'язки: я люблю Тіма. Хоч він і не є очевидним вибором."

Альф посміхнувся. "Ти теж свого часу ним не був," промовив він. "Але я згідний. Направду я сам теж був обрав Тіма."

"Тоді для чого ти просив мене обрати?"

"Так забажала Королева. Якби ти обрав когось іншого, я мусів би вступитися."

Коваль довго дивився на Альфа. Тоді раптом низько йому вклонився. "Розумію врешті, Пане," мовив він. "То є надто велика честь для нас із вашого боку."

"Мене за це винагороджено," сказав Альф. "Тепер іди додому в мирі!"

Коли коваль дістався свого рідного дому на західному краю села, він помітив свого сина біля дверей кузні. Він щойно замкнув її, бо робота за день була вже зроблена, і тепер стояв, дивлячись вгору на білу дорогу, по якій його батько звично вертався зі своїх мандрівок. Почувши кроки, він подивовано обернувся, побачив що тато вертається з села, і вибіг йому назустріч. Він обійняв його, люблячи, і ласкаво просячи додому.

"Я сподівався що ти приїдеш ще відучора, Тату," мовив його син. Потім, заглянувши у батькові очі, він стурбовано сказав: "Ти такий змучений виглядаєш. Ти певно довгий шлях пройшов?"

"Дуже довгий, направду, сину мій. Від Світанку до самого Вечора."

Вони зайшли в дім разом, і всередині було темно, лиш тільки полум'я розвівалося у вогнищі. Його син запалив свічки, і деякий час вони безрозмовно посиділи біля вогню; бо велика втома та відчуття важкої втрати охопили коваля. Врешті він оглянувся довкола, ніби приходячи до тями, і запитав: "Чому ми є самі?"

Його син пристально подивився на нього. "Чому? Мама лишилася ночувати в Бабці, в Малому Вутоні. То є хлопчикові другі уродини. Вони сподівалися що ти теж прийдеш."

"А, так. Я мав би прийти. Мені слід було прийти, Неде, але мене затримали справи; і в мене були справи про які треба було багато подумати і все інше мені вилетіло з голови. Але я не забув про Томлінґа. "

Він запхав руку у внутрішню кишеню і витягнув щось схоже на гаманець з м'якої шкіри. "Я йому дещо приніс. Старий Ноукс напевно назвав би то забавунця — але воно походить з Феєкраю, Неде." З гаманця він вийняв маленьку срібну штучку. Вона виглядала як гладеньке стебло тоненької лілії, а згори звисали три делікатної форми Якірці, схилені донизу, гарноформисті дзвоники. І вони насправді були дзвониками, бо коли він потряс ними делікатно, кожен Якірець задзвонив чистою тихенькою ноткою. Від того солодкого звуку вогники свічок задрижали, а потім на мить засяяли білим світлом.

Недові очі широко відкрилися від здивування. "Тату, можна я подивлюся на це?" попросив він. Він взяв річ обережними пальцями і зазирнув усередину квітів. "Та робота є дивовижна!" мовив він. "І ще, тату, ті дзвоники мають запах: запах, який мені нагадує щось, щось, ну, щось що я забув."

"Так, запах можна відчути протягом деякого часу після того, як дзвоники задзвонять. Але не бійся взяти то нормально в руку. Воно зроблено для того, щоб ним бавилась мала дитина. Малюк нічо йому не зробить, і воно йому теж."

Коваль вклав презент назад до гаманця і заховав його. "Я сам то завтра відвезу у Малий Вутон, " мовив він. "Бабця, її том, і Мама вибачать мені спізнення. Ну, а стосовно Томлінґа, то напевно він ще замалий аби рахувати дні ... чи навіть тижні, чи місяці, чи роки."

"Правильно. Ти їдь, Тату. Я би радий був поїхати з тобою; але я зможу поїхати до Мінора лише через деякий час. Я би не зміг поїхати сьогодні, навіть якби я не чекав твого прибуття. В мене купа роботи, і ще мені мають підкинути."

"Ні, ні, Ковалевий сину! Зроби собі вихідний! Дідусеве ім'я не ослабило мені руки. Нехай робота назбирується! Відтепер буде дві пари рук щоб за неї взятися, підчас усіх робочих днів. Я не буду більше

вирушати в мандри, Неде: в такі тривалі мандри як досі, якщо ти мене правильно розумієш."

"Справді, Тату? Мені було цікаво що сталося з зіркою. То є тяжко." Він взяв тата за руку. "Я співчуваю тобі; але в тому є також і щось добре, для цього дому. Чи знаєш, Майстре Ковалю, що можеш мене багато чому навчити, якщо маєш час. І маю на увазі не тільки обробку заліза."

Вони повечеряли разом, і після того як вже були поїли, вони ще довгий час сиділи разом за столом, у той час як коваль розказував синові про свою останню подорож до Феєкраю, і про інші речі які йому приходили до голови — але про вибір наступного посідача зірки він не сказав ніц.

Врешті син глянув на нього і "Тато", мовив він, "чи пам'ятаєш день коли ти повернувся був з Квіткою? І я тоді сказав був що ти виглядаєш як велетень, судячи з твоєї тіні. Тінь та казала правду. Отже ти танцював із самою Королевою! А все ж ти здав зірку. Маю надію, що вона перейде до когось хто є настілки шляхетний як і ти. Та дитина має бути вдячна."

"Та дитина не дізнається," мовив коваль. "Так воно є з такими презентами. Ну, такі справи. Я передав зірку і повернувся тепер до молота і щипців."

Дивно, але старий Ноукс, який насміхався був зі свого учня, ніколи не міг викинути з голови питання зникнення зірки з Торту, хоча подія та трапилась була так багато років тому. Він став грубим та лінивим і пішов з посади у віці шестидесяти років (не дуже літній вік за мірками села). Він мав вже під дев'ядесять років, а також у нього було величезне тіло, бо він далі споживав дуже багато їжі і до безумства любив цукор. Більшу частину свого часу, вільного від сидіння за столом, він проводив у великому кріслі при вікні свого котеджу, або при дверях якщо була добра погода. Він любив поговорити, бо завжди мав опінії, які хотів

виставити напоказ; але останньо всі його розмови зводилися до того єдиного Великого Торта, який зробив він (а в тому він тепер був твердо переконаний), бо щоразу як він засинав, той торт йому снився. Учень часом забігав на два слова. Тож старий кухар надалі кликав його, і очікував що його будуть звати Майстром. Майстер чемно його так звав; і то було очко на його користь, хоча були й інші люди, до яких Ноукс мав більшу прихильність.

Одного післяобіда Ноукс кивав головою в кріслі біля своїх дверей після обіду. Він проснувся зі здригом, виявивши що Учень стоїть над ним і дивиться на нього зверху вниз. "Привіт!" мовив він. "Я радий тебе бачити, бо я знов згадав про той торт. Я якраз щойно думав про нього. То був найліпший торт який я коли-небудь робив, і то про щось говорить. Але напевно ти вже забув про то."

Ні, Майстре. Я дуже добре про то пам'ятаю. Але що вас гризе? То був прецінь добрий торт, його всі смакували і хвалили."

"Ну певно. То ж я його зготував. Але мене хвилює не то. Та маленька дрібничка, зірка. Я не можу ніяк вирозумітися що ж із нею сталося. Звичайно, вона не могла розтанути. Я сказав був дітям що вона розтанула тільки бо інакше вони могли перелякатися. Я думав, може її проковтнула якась дитина. Але чи то можливо? Можна проковтнути одну з тих маленьких монеток і не помітити ніц, але не ту зірку. Вона була маленька, але мала гострі кінчики."

"Так, Майстре. Але чи ви дійсно знаєте з чого була та зірка зроблена? Викиньте то геть з голови. Хтось її проковтнув. Я вас запевняю."

"Хто тоді проковтнув її? Ну, я маю довгу пам'ять, і той день у ній якось тримається. Дай подумаю. Певно що то була Моля Мельник. Вона була жадібна і напихалась їжею, не пережовуючи. Зараз вона стала груба як мішок."

"Так, деякі люди такими стають, Майстре. Але Моля не напихалася своїм тортом. Вона знайшла у своєму шматочку торта дві дрібнички."

"Дійсно? О, ну то значить то був Бондарів Генрик. Грубасик з ротом великим, як у жаби."

"Я би сказав, Майстре, що Генрик був гарним хлопцем із широкою дружньою усмішкою. Тимнеменш він був настільки обачний що перш ніж їсти, розрізав свій шматочок на менші шматочки. Але нічого не знайшов всередині."

"Тоді то мусить бути та маленька бліда дівчинка, Кравців Ліля. Вона коли була немовлям, ковтала шпильки, і воно їй нічого не шкодило."

"То не Ліля, Майстре. Вона з'їла тільки тісто і цукор, а все що було всередині, віддала хлопчикові, який сидів поруч."

"Ну тоді я здаюсь. Хто то був? Ти здається дивився на то зблизька. Якщо ти не вигадуєш."

"То був Ковалів син, Майстре, і я думаю що йому то пішло на користь."

"Та йди!" засміявся старий Ноукс. "Я мав би здогадатися що ти мене дуриш. Не говори бздури! Коваль був тоді маленьким повільним хлопчиком. Він тепер робить більше шуму: мені розказували який він співун; але хлопака обачний. Ніколи не ризикує. Двічі пережує перш ніж проковтнути, і завжди він так робив, якщо ти мене розумієш."

"Розумію, Майстре. Ну, якщо ви не можете повірити в то що то був Коваль, я вам нічим тоді не допоможу. Чи стане вам легше на душі якщо я скажу що зірка повернулася у своє місце в пуделку? Ось вона!"

Учень мав на собі темнозелену мантію, яку Ноукс тільки тепер помітив. З її складок він вийняв чорне пуделко і відкрив його перед носом старого кухара. "Ось зірка, Майстре, в нижньому кутику."

Старий Ноукс розкашлявся і розпчихався, але врешті заглянув до пуделка. "То ось вона!" мовив він. "Або принаймні виглядає так як тамта."

"То є та сама зіронька, Майстре. Я поклав її туди власноруч кілька днів назад. Вона цієї зими повернеться у Великий Торт."

"А-га!" мовив Ноукс, злобно розглядаючи Учня; а потім розсміявся так що почав трястися ніби ґаляретка. "Зрозумів, зрозумів! Двадцять чотири дитини і двадцять чотири дріб'язки для щасливців, а зіронька була ще одним екстра дріб'язком. І ти свиснув її перед випічкою і заховав її до наступного разу. Ти завжди був хитрун — проворний хлопака, можна сказати. І ощадливий: ніколи не змарнуєш шматочка масла розміром з бджолине колінце. Га-га-га. Отже так воно є. Я мав би здогадатися. Ну, тепер все роз'яснилося. Тепер я можу собі мирно подрімати." Він вмостився у своєму кріслі. "Запам'ятай, Учню — така людина як ти мене не надурить. Як люди кажуть, хитрий всіх хитрунств не знає." Він закрив очі.

"До побачення, Майстре!" мовив Учень, і закрив накривку пуделка, гримнувши при цьому нею так, що кухар знову відкрив очі. "Ноукс," сказав він до нього "твої знання настільки широкі що я тільки двічі наважився тобі що-небудь сказати. Я сказав тобі що зіронька походить з Феєкраю; і я сказав тобі, що вона потрапила до коваля. Ти з мене посміявся. Тепер, на прощання, скажу тобі ще одну річ. І не думай сміятися! Ти є марнославний старий шахрай, грубий, лінивий і хитрющий. Я робив більшу частину твоєї роботи. Я ні разу не дочекався від тебе подяки, а всі знання які міг ти від мене перейняв — крім Феєкраю і грамульки ввічливості у поведінці. Її тобі не вистачало навіть на те, щоб хоч раз побажати мені приємного дня."

"Якщо говорити про ввічливість," мовив Ноукс, "то я не бачу ніякої ввічливості у тому щоб обзивати старших, так як ти то робиш. Забирайся зі своїм Феєкраєм і іншими бздурами кудись подалі звідси. Зичу приємного дня, якщо хочеш то почути. Тепер йди геть звідси!" Він презирливо відмахнувся рукою. "Якщо якись із твоїх друзів з Феєкраю десь захований на кухні, поклич його сюди най я на нього подивлюся. Якщо він махне своєю маленькою чарівною паличкою і зробить мене знов худим, я зміню свою думку про нього," розсміявся Ноукс.

"Знайдеш кілька хвилин уваги для Короля Феєкраю?" відмовив його співрозмовник. Ноукс жахнувся коли побачив як учень виростає в міру того, як говорить до нього. Тоді він скинув із себе мантію. Він виглядав як Майстер Кухар на Празнику, але його білі шати блистіли і мерехтіли, а на чолі він мав великий коштовний камінь, що виглядав як промениста зірка. Його обличчя було молоде, але суворе.

"Старий чоловіче," промовив він. "як на то пішло: ти не є старший за мене. Стосовно того чи ліпший: ти часто любив висміювати мене в мене за спиною. Чи наважишся кинути мені виклик в обличчя?" Він ступив крок уперед, а Ноукс відсахнувся від нього, тремтячи. Він спробував покликати когось на допомогу, але виявив, що ледве в стані шепотіти.

"Ні, сер!" закаркав він, "Не робіть мені кривди! Я просто бідний старий чоловік."

Обличчя Короля пом'якішало. "Нажаль, так! Правду кажеш. Не бійся! Розслабся! Але хіба ти не очікуєш що Король Феєкраю зробить щось для тебе перед своїм відбуттям? Я виконаю твоє бажання. Бувай! Тепер йди спи!"

Він загорнувся знову в мантію і пішов у керунку Залі; але ще до того як він зник з поля зору, вилупкуваті очі старого кухара закрилися і він захропів.

Коли старий кухар прокинувся знову, сонце вже сідало. Він протер очі і пройшов легким дрожем, бо осіннє повітря було прохолодне. "Ху! Але сон приснився!" мовив він. "То напевно від тої свинини що я з'їв в обід."

З того дня він так став боятися подібних снів, що остерігався їсти будь-які страві які могли би зле вплинути йому на шлунок, тож став їсти небагато, і просту їжу. Він швидко схуднув, і одяг та шкіра почали висіти на ньому, утворюючи згини і складки. Діти почали обзивати його Шмаття-Кості. Потім, через деякий час він виявив що може ходити самостійно, і рухався по селу, підтримуючись лише ціпком; і прожив він таким чином набагато більше років ніж прожив би в іншому випадку. Направду, кажуть що недавно він відсвяткував своє сторіччя: то чи не єдине його досягнення, яке всім запам'яталося. Але до останніх років життя до всіх хто мав терпіння слухати його розповідь він казав: "Хвилюючий, сказали б ви; але дурнуватий сон, якщо подумати. Король Феєкраю! Ну але він не мав чарівної палички. І якщо перестаєш їсти, то відразу худієш. В тому нема ніякої маґії."

Настав час Празника-24. Коваль прийшов туди поспівати пісень, а його дружина прийшла допомогти з дітьми. Коваль подивився як діти співали і танцювали, і подумав що вони гарніші і більш життєрадісні ніж були діти в хлопчачі роки — на певну мить йому прийшло до голови зацікавлення: а чим займався Альф у свій вільний час? Кожна дитина з присутніх там, здавалось, заслуговувала на те, щоб отримати зіроньку. Але він майже не зводив очей з Тіма: досить повненького, незґрабного в танці, але солодкоголосого у співі хлопчика. За столом Тім сидів тихенько, спостерігаючи загострювання ножа та розрізування Торта. Раптом, він тонким голосочком мовив:

"Шановний пане Кухар, вріжте мені тільки маленький шматочок, будь-ласка. Бо я вже чую що я наївся."

"Добре, Тіме," мовив Альф. "Я вріжу тобі особливий шматочок. Думаю, він тобі легко піде."

Коваль спостерігав за тим, як Тім їв свій тортик поволі, але з явним задоволенням; хоча, коли він не знайшов у ньому ані дрібнички, ані монетки, то виглядав розчарований. Але незабаром світло почало сяяти в його очах, і він почав сміятися і тішитися, і ніжно заспівав сам до себе. Потім він піднявся і почав танцювати сам один, з дивовижною ґрацією, яку він не виявляв дотихчасово жодного разу. Діти всі почали сміятися і плескати.

"Значить, усе добре," подумав Коваль. "Отже ти є мій наслідник. Цікаво, до яких дивовижних місць заведе тебе зірка? Бідний старий Ноукс. Все ж маю надію що він ніколи не довідається яка шокуюча подія трапилася в його родині."

Він так ніколи і не дізнався. Але на Празнику трапилась одна подія яка його вельми втішила. Перед завершенням Майстер Кухар попрощався з дітьми і з усіма присутніми на святі.

"Настав час мені попрощатися," мовив він. "За день-два я відправлюся в дорогу. Майстер Арфіст майже готовий перейняти в мене справи. Він є дуже добрим кухарем, і як вам добре відомо, він походить із вашого рідного села. Я повертаюся додому. Не думаю що ви за мною сумуватимете."

Діти радісно сказали допобачення, і гарно подякували Кухареві за його чудовий Торт.

Тільки малий Тім взяв його за руку і тихо сказав "Вибач."

Фактично у селі було кілька родин які все-таки якийсь час сумували за Альфом. Кілька його друзів, особливо Коваль і Арфіст, тужили за ним і тримали Залю позолоченою та вимальованою на пам'ять про Альфа. Хоча більшість людей були задоволені. Він був у них Майстром Кухарем протягом довгого часу і вони не шкодували що з'явиться йому зміна. Але старий Ноукс гримнув палицею по землі й відверто сказав: "Нарешті

його вже нема! І я радий, бо мені наприклад він ніколи не подобався. Надто він був хитрий. Надто проворний, якщо так можна сказати."